

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Brasilia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67086)

461

P R O V I N C I A

B R A S I L I A .

RASILIAM HABVERE
focij centum septuaginta. e qui-
bus in Baicensi Collegio septua-
ginta : in Sedibus duabus huic
Collegio adnexis, Ilheorum nē-
pe, Portusque securi, decem: in
singulis quini . In Collegio Fluminis Ianuarij
triginta duo: in Præfectura Spiritus Sancti tre-
decim : In Residentia Sanctorum, septem : sex
Piratiningæ : quattuor in Tucumana expedi-
tione : In Collegio denique Pernambucensi vi-
ginti duo. Debitum naturæ soluit vnus . Socie-
tatis vinculo se obstrinxere septem.

BAICENSE COLLEGIUM.

TENTATI MULTI varijs morbis, sa-
natiq: ereptus vnus Pater Antonius Go-
mesius, vir propter egregias animi dotes, vel
admiratione, vel amore dignissimus . Pater
Christophorus Gouea Visitator, rebus omni-
bus prudenter constitutis, in Lusitaniam reuer-
tens, tantum nobis in discessu doloris repen-
dit, quantum in accessu attulerat voluptatis.
Scholasticorum, vel e remotis locis disciplina
causa concurrentium, magna iuxta frequen-
tia,

tia, et industria. Sodalitium sub patrocinio vocabuloque vndecim millium virginum iam pridem institutum, nūc, cum Deiparæ Virginis Sodalitio coniunctum, prosperum cursum habet, præside et gubernatore, illustrissimo Episcopo huius ciuitatis: cuius ope natalis virginum concelebratus apparatu magnifico: suauitate videlicet concentus in vespertinis precibus peruigilij, et elegantia dramatis populo dati. Primo vespere, sublustri adhuc cælo, pulcherrimum capessiuere oculi spectaculum: vbi e loco edito, plurimi orbis versatiles, sulphureo suffecti puluere, et ad emicandum instructi, concepto igne, innumeros radios cum fulgore strepitumque vibrauere, scintillis coruscantibus, ut stelliferum labentem imbrem imitari viderentur. erat etiam iucundum videre coronatam turrim lychnis ardentibus, admirabili artificio: cum interea campana æra, tinnitu: et fragore, bellica: repercussum inter, et flammantem æra, afficerent visum auditumque horrida voluptate. ipso autem die celebrata supplicatio, magno ciuium apparatu, concursuque exterorum, quos pompæ ludorumque fama conciuerat. communicauit virorum mulierumque multitudo quamplurima: Assueri deinde historia a nostris discipulis pulcherrime acta. postridie facta decursio equitum in simulacrum belli: et victores præmio donati. nihil omnino defuit in ea celebritate, siue ad gaudium plebis,

plebis, siue ad sollempnia religionis. Ceterum, præterquam quod in nostro templo: concionati etiam nostri, rogante Episcopo, frequenter in æde maxima, et alijs in locis magno cum fructu. ad bonam frugem conuersi permulti. aliquorum inimicitia, atque inter hos, duorum, propter exortam litem iudiciali, composita. Nobilis quidam vir, falsam suspicionem quam de famulo habebat, illius sanguine: acceptam alter iniuriam, veneno, diluere moliebantur: vterque, de consilio nostrorum, ab iniquo conatu depulsus. Filius se ab obsequio patris seduxerat: et par coniugum ab amore matrimonij: persuasit vnus e nostris, illi, vt ad imperium paternum: his, vt ad communem torum reuerterentur. Vir ita exarserat in vxorem fugitiuam, vt collegisset iam pecuniam e venditione omnium rerum, quam secum auferret, illa interfecta: sed hunc quoque, immutator cordium Deus, oratione nostrorum, ad saniora conuertit. Perditæ aliquot mulieres a turpi vita retractæ. aliæ constantes aduersus minas, et impudicorum promissa, opera nostrorum, ne idem sæpius experirentur, in tuto locatæ. Et excitata erat tempestas terribimo spiritu diaboli, sed eam lenis afflatus diuini numinis sedauit. Mancipia, quæ ex Angolano regno huc aduehuntur, materiam nostris afferunt, siue in egestate, necessaria: siue in ægrotatione, remedia: siue in morte, solatia

solatia conferentibus, exercendæ caritatis: et ex ijs aliquot baptizantur. eadem opera fructusque constitit in tribus Indorum pagis, quibus nostri præficiuntur. in his mira paganorum pietas, quam, et sedula purgatione animi, et atroci corporis diuerberatione testantur. Confessiones tum in his pagis, tum domi exceptæ, duodecim millium summam efficiunt: e quibus centum generales. Communicantium numerus, nouem millium et octingentorum circiter fuit. Centum quadraginta quattuor salutari aqua tincti: ex his vnus sexagenarius (qui e remotis regionibus accesserat, hoc vnum exposcens) statim a baptismo animam reddidit. Quinquaginta legitimo matrimonio iuncti. Pari fructu per Lusitanorum villas duo perpetuo excurrunt. in his, quo melius Aethiopum mentes formentur Christianis moribus, Sodalitates aliquot instituta Christianæ doctrinæ: ita specie honoris utilitas inuecta. hac in excursionem confessi octies mille: de omni vita centum viginti: ad sacram synaxim venere bis mille ducenti. centum et octoginta sacro fonte renati. sollempnibus nuptijs copulati centum et viginti. atroces discordiæ sedatæ. In vxoris cædem virum quemdam ob incerta suspicionum furor armauerat, sed nostrorum industria exarmauit ferocem animum, suspicionibus euanescentibus. actum cum altero, vt in publico veniam peteret a

ret a Parocho, quem allatrauerat: idque exemplum vtile compluribus fuit. nonnulli abstracti a consuetudine impuræ libidinis pudicitiam adamarunt.

SEDES ILHEORVM ET PORTVS Securi.

CONCIONVM FRVCTVS domi forisque in Ilheorum sede non spernendus. Quidam, alienato a nobis animo, ac dissentire manifesti, nostrorum beneficio mitigati: atque in his vnum cum orta tempestas rapuisset in prærupta, eripere naufragio: dein cum e labore incidisset in morbum, assidue inuiserunt. Haustum alter venenum erroris, quod auide retinebat, eiecit. Neque vero cum Lusitanis datur opera, Indi neglecti: edocti in nostro templo initiamenti fidei, et concionibus instructi: subleuati ægrotantes, et saccharariæ operæ interuisæ, adiutæque, difficultatem itineris vtilitatis dulcedine compensante. eorum, qui apud nos sacramenta obeunt, frequentiam testantur a peccatis absoluti homines quater mille, refecti epulo cælesti bis mille quingenti, baptizati sexaginta quinque, iugati ritu Christiano duo et quadraginta.

EXTITERVNT in Portu Securo discordiarum aliquot tempestates turbulentæ, sed posuerunt, diuino fauente numine, interuentu

G g

nostro

nostrorum. Duarum familiarum animos iracunda incendit, ut extrema vellent: adolescens vulneratus ab altero iniuriam reponere meditabatur, iamque erat oppidum in duas factiones distractum: viri aliquot propinquitate coniuncti, iracundiam cognationi praeferentes, odio erant et genere iuxta cogniti: innocenti capitale crimen intentatum erat ab aduersario: epistolis editis matronarum illustrium fama periclitabatur: his omnibus incommodis, sacerdotes nostri, Dei prouisu, salubriter ac dextere occurrere. Crebrae hinc missiones tum ad Lusitanorum pagos, quorum vnus caret Parocho, tum etiam ad Indorum, propinquos. Indi autem in tutiorem locum adducti, ne paterent ita crebris barbarorum incurfibus: commodiore etiam templo et capaciore instructo: et iam laudabilem agunt vitam procul omni tumultu.

MISSIO AD PARAGVAOS.

DE PARAGVAIS scripsimus aliquid annalibus annorum octogesimi sexti septimique coniunctorum, in Prouincia Peruana, est Prouincia e Peruanis regionibus maxime remota, ad oram amnis, quem Argenteum vocant, multis Hispanorum urbibus oppidisque nobilitata. Huc accersiti duo, ex eorum numero qui annis superioribus in Tucumanum missi. Cupide excepti prae paratum solum inuenere seminibus diuini

diuini verbi late spargendis. cum enim ea gens careret sacerdote, nullumque fere haberet vsum sacramentorum, eorum aduentu melior forma extitit regionis: ex itinere, vno tantum in loco cum essent, audire confitētes mille trecentos, omnes fere de criminibus vitæ totius: ducentos abluere baptismo: centum, et quod excurrit, sanctitate matrimonij illigarunt: pacificarunt multos: ad vitæ sanctimoniam adduxere nonnullos: quæ singula enumerare, longum magis, quam necessarium esset. in his tantis occupationibus, quamdiu in hac vrbe commorati sunt, singulis diebus vicatim ducentes agmen puerorum, docuere capita religionis. Atque hæc gesta in aditu prouinciæ. quæ huc retulimus, quoniam suscepta expeditione iussu Patris Leonardi Arminij, e Collegio Baicensi ad idem Collegium videbantur pertinere.

COLLEGIUM FLUMINIS

Ianuarij.

EXPIARVNT animas sacramento penitentia hominum sex millia quingenti: confirmarunt Angelorum pane quattuor millia. multorum discordia mutata est cum pace, impudicitia cum amore castitatis. Discipulorum magnus in litteris et pietate profectus: in afficiendo verberibus corpore, affligendoque cilicijs, durissimi: diligentes in aliorum vitijs

Gg 2 coer-

coercendis: declaratum id maxime, cum vnus precibus, et lacrimis, cuidam viro, quæ infederat peccandi libido, extorta est. Indorum pagis nostrorum curæ commissi laborarunt hoc anno grauissimis morbis: et quamquam complures opportune subleuati, aliqui non euaserunt: ex horum numero Martinus Alfonso, vir bello egregius, rerumque fortiter in hac ora gestarum memoria insignis. is auctor olim vt hac vrbe Lusitani alijsque oppidis potirentur: eas ob res illū rex Sebastianus inter equites Christi ordinis adlegit. nec pietatis erat studio minore: atque id tum tota vita, ex quo renatus est fonte baptismatis, tum maxime in supremis declarauit. in his pagis aperuere peccata homines bis mille: excepti cælesti conuiuio circiter mille: celebratæ nuptiæ quinquagenæ: Christianæ religioni dedere nomina centum: mulier in his annorum sexaginta, quæ cum morbo grauis è longinquis terris huc venisset causa baptismi, eodem momento conualuit. hoc miraculo confirmati multi, alij erecti.

P R A E F E C T V R A S P I R I T V S
Sancti.

IN SEX PAGOS descripti nostri Indis operam nauant, cum tamen Lusitanis non desint: et constitit fructus laboris. Aduentus Patris Prouincialis magna affecit homines voluptate:

luptate: obuiam iuere venienti, domumque deduxere admirabili frequentia: et dati ludi indices lætitiæ, more sollempni. Hac fama commoti Indorum principes, vel e remotis oris, accedunt rogantes mitti aliquem ad initiandum populos fidei Christianæ. Hos inter Tuiupabucus, vir acumine ingenij, et firmitate iudicij, vel cum Lusitanis cõferendus, excitatus colloquijs Patris Prouincialis, ex continente innumeram prope Indorum multitudinem ad nos adduxit Christianis præceptis imbuendam. Ceterum in his pagis baptizatorum summa ad trecetos, confitentium ad tria millia, communicantium ad mille quingentos, matrimonia contrahentium ad nonaginta, ascendit. magnam porro venerationem habet aqua lustralis: et apparet effectus, mirabilem in modum. eius videlicet aspersu morbi effugantur. Puer carens ambulandi vsu ab Inda matre brachijs asportatus ad templum, ablutusque vnda salutari, suis pedibus domum, sine cuiusquam adminiculo, reuertit. eodem remedio vnus atque alter e leti faucibus erepti. Ipsi porro oppidani beatum Mauritium Thebæorum Ducem inuictum, cuius reliquæ in templo nostro, præcipue colunt, et eius patrocinium persæpe experiuntur. Ponetur vnum atque alterum exemplum. Celebrabatur natalis dies Mauritij, maximo mortalium concursu, plausuque: cum interea puer intentus spectaculo ex editissimo loco in aceruum lapidum

subiectorum cadit: aduertit casus quamplurimos: et accurrere contritum existimantes: is autem inuentus est sanus atque incolumis, Mauritij nomen appellans: neque vlla apparuit offensa. mansit tantum rubicunda lineola, index beneficij, cinguli in morem totum corpus amplexa. Ex oppidi primoribus vir quidam, ingrauescente morbo, deferri se iussit ad templum, vnde, pie osculatus cum esset reliquias, recepta sanitate discessit. illud etiam auget religionem. quod numquam proferuntur reliquiae (proferuntur autem non raro) ad euocandam pluuiam, quin imber largissimus exundet. Has ob res crescit in dies Sodalitium sancto Mauritio sacrum, et cultus sacramentorum. quod vel maxime indicant absoluti peccatorum nexu quinquies mille, termille diuina dape refectioni.

RESIDENTIAE SANCTORVM
et Piratiningæ.

DE RESIDENTIA Sanctorum hæc pauca ponentur, omisis communibus. Puellæ aliquot, quarum pudicitia obstabat inopia, in loco tuto atque honesto locatæ. Reconciliati nonnulli, tanto maiore gaudio, quanto presentius periculum metuebatur.

PIRATININGÆ trecenti facti Christiani: in Residentia Sanctorum septuaginta: his duobus in locis, per confessionem, peccatorum

torum sarcinam deposuere octomillia : quinque millia percepere Eucharistiam : iure conubiorum confociati viginti.

COLLEGIUM PERNAMBUENSE.

IN MAGNO mercatorum cōmeatu propter opportunitatem portus, magna vis confitentium, et ineuntium pacta de consilio nostrorum: sua etiam vtilitas concioni, quam et testatur pax inter discordes sæpe cōstituta. inter naucleros seditio, quæ cruentam cædem minitabatur, compressa. e sorde libidinum ad legitimas nuptias traducti amplius quadraginta. Qui in nostro templo Christi corpore pasci, fere quattuor millia censentur. Ex his vnus caelesti cibo confirmatus, ea patientia, et constantia, oblatam sæpe certaminis occasionem reiecit, vt eodem die in suam amicitiam aduersarios retraxerit. Et agnoscunt oppidani industriam nostrorum, eamque sibi gratam esse ostendunt liberali eleemosyna. tria millia aureorum hoc anno contributa: quam ob rem processit Collegij exædificatio: excitataque turris campanaria cum horologio, nostris externorumque vsibus maxime opportuno. Nec vero in oppido se tenuit nostrorum labor: foras etiam se intendit. igitur, in excursionibus Christo per baptismum aggregarunt ducentos: acceperunt confessionum duo millia: spon

salia

salia constituere inter paria octoginta: discordes sedarunt: atque in his vnum eo prouectum amentia, vt sacro in loco sacerdotem interficere medigaretur. De Paraiba oppido, anniuersariaque ad ipsum profectio, scriptum est annis superioribus. Eius Præfectus, perspecto nostrorum fructu, de Collegio fundando cœpit cogitare, eaque de re certiore vult facere regem: neque diffidit de eius liberalitate, et assensu. eodem studio Dux alterius loci duas obtulit parafangas, in quibus excolendis elaborare possimus. At nostri, propter paucitatem operarum, spe dilata in posterum, vnius tantum pagi procuratione suscepta, extruxere templum, in quo occupatam operam habent, non sine fructu. Præfecti erga nos beneuolentiam declarauit pax inter ipsum et Hispanorum Ducem constituta: ita ciuitas olim in duas diuisa partes cum periculo mutua cædis, concordia coaluit. ex quo permagna confessionis et communionis sacramenta frequentantium copia veluti ab radice pullulauit.

DEFUNCTVS SVM, Deo adiuuante, Patres Fratresque summa obseruantia colendi, hoc etiam anno, vt alijs proxime duobus, opere difficili atque arduo conscribendorum annalium. auxit difficultatem eius dilatio, cui, confectioem aliarum rerum, quæ in dies superueniunt, cum iussus anteuerto, iniiecimus manum eo fere tempore, quo oportuit esse perfectum.

fectum . ita vno mense octo Prouincias e longioribus absolui, nec satis integra valetudine. neque erat fortasse festinato opus: sed verebar, ne procrastinatione moram curamve arguente, apud ignaros causæ, viderer aut citius potuisse scribere, quam vellem, aut melius voluisse quam possem. Ceterum, si alterutrius inopiæ fama subeunda est, malim profiteri deesse mihi facultatem scribendi, quam vobis, quibus debeo, iuxta Deum, omnia, gratificandi voluntatem. Valete. E Collegio Romano Decimo Calendas Decembres. M. D. XCI.

*Liber Societatis Jesu Paderbornæ
1596.*

Omniū in Christo seruus

Franciscus Bencius.